

21.8.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL33
00023 Valtioneuvosto

Viite: STM/2013/2019, STM049:00/2019

Lausunto hallituksen esityksestä terveydenhuoltolain muuttamisesta lääketieteellisten lausuntojen antamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta terveyden huoltolain muuttamiseksi, niin että yliopistollisille sairaaloille säädettäisiin velvoite antaa oikeuslaitoksille lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille vastuu näiden järjestämisestä ja koordinoinnista. Valtio korvasi Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Sairaalamme lakimiehet Paavo Autere ja Risto Salmi, neurologian ylilääkäri Pekka Jäkälä, neurokirurgian ylilääkäri Timo Koivisto, ortopedian ylilääkäri Jukka Huopio ja psykiatrian ylilääkäri Heimo Viinamäki sekä sairaalan johtaja Heikki Miettinen ovat myös käyneet pyynnöstäni esityksen läpi. Oman arvioni ja heiltä saamieni kommenttien perusteella lausumme seuraavaa:

Yksilön oikeusturvan kannalta puolueettomien, asianosaiselle kuluttomien asiantuntijalausuntojen saaminen on eittämättä perusteltu ja tärkeä. Tällä hetkellä oikeusistuinten pyytämien lausuntojen antaminen ei ole perustunut lainsäädäntöön eikä niistä ole maksettu korvausta, vaikka lausuntojen antamisen on ollut työlästä ja on voinut johtaa edelleen henkilökohtaiseen kuulemiseen oikeudessa. Yliopistosairaaloiden maksama nimellinen lausuntopalkkio on ollut aivan riittämätön houkuttelemaan lausunnonantajia. Pidämme tärkeänä, että lausuntojen antamisesta ja edelleen niiden laatimisesta koituneiden todellisten kustannusten korvaamisesta sairaanhoitopiireille säädetään lailla.

Ohessa yksityiskohtaisempia huomioita:

- 1) Asiantuntijaryhmän kokoonpanosta on ehdotetun pykälän tasolla säädetty väljästi (1 momentti). Lain perustelujen mukaan (s. 19) tarkoituksena on, että jokainen yliopistollinen sairaala nimeäisi asiantuntijoita neljältä erikoisalalta.

21.8.2019

Pykäläluonnos ja perustelujen sanavalinnat (mm. tulisi pyrkiä) jättävät tulkinnanvaraa sen suhteen, että jokaisesta yliopistosairaalaista ei välttämättä edellytetäisi edustajaa kaikille perusteluissa mainituille erikoisaloille. Tämä vaikuttaisi muiden yliopistosairaaloiden työmäärään. Pykäläteksti ja perustelut tulisi muotoilla niin, että on yksiselitteisen selvää, että jokaisella yliopistollisella sairaalalla on velvollisuus nimetä jokaiselle perusteluissa mainituille erikoisaloille asiantuntija, jotta asiantuntijaryhmä kattaa kaikilla erikoisaloilla jokaisen yliopistollisen sairaanhoitopiirin.

Esimerkiksi niin, että ...”Tämän johdosta asiantuntijaryhmässä kokoonpanossa jokainen yliopistollinen sairaala nimeää asiantuntijaryhmään vähintään neurologian, neurokirurgian, ortopedian ja psykiatrian asiantuntijat.”

- 2) Lisäksi perusteluissa on todettu, että ”mikäli lausunnon tarve kohdistuu muulle erikoisalalle, kuin mistä ryhmässä on asiantuntijoita, sairaanhoitopiiri hankkisi lausunnon tarpeen mukaiselta asiantuntijalta ja todennäköisesti asiantuntijoina käytettäisiin yliopistollisten sairaaloiden lääkäreitä.”

Tulisi selkeyttää mahdollistaako pykäläteksti muiden asiantuntijoiden kuin ryhmään nimettyjen asiantuntijoiden käyttämisen myös mainituilla neljällä erikoisalalla. Esityksessä pyritään turvaamaan asiantuntijalausunnon saatavuus korvausta vastaan virkasuhteessa olevalta riippumattomalta asiantuntijalääkäriltä. Esim. ortopedia on jakautunut useaan suppeaan erityisosaamisalueeseen ja kellään ei ole kaikkien alojen tuntemusta. Monissa tapauksissa jouduttaisiin pyytämään lausunto eri suppean alan toimijalta.

On myös selvennettävä, onko mahdollista myös muiden asiantuntijoiden käyttämisen kuin yliopistollisessa sairaalassa työskentelevien lääkäreiden käyttämisen, jos muuta mahdollisuutta ei ole? Pitääkö asiantuntijaryhmän ulkopuolisten asiantuntijoiden vastuusta säätää jotain erikseen?

- 3) Vastuu asiantuntijoiden järjestämisestä on siis Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä, mutta entä jos asiantuntijaryhmän ulkopuolista asiantuntijaa ei ole saatavissa tai halukkaita lausujia ei ole? Mikä on Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin mahdollisuus velvoittaa toista yliopistosairaanhoitopiiriä tai muuta asiantuntijaa antamaan asiantuntijalausunto? On tarve estää nykyisenkaltainen pattitilanne, jossa kukaan ei halua antaa lausuntoa, mikä johtaa lausuntopyyntöön pallotteluun. Lausunnonantovelvoite pitää selkeästi määrittää lakiin. Jos sairaanhoitopiirilleme säädetään vastuu lausuntojen järjestämisestä, meille täytyy säätää myöskin työvälineet asian sujuvaksi hoitamiseksi.

LaskutusosoitePOHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 3036
70090 MONETRA**Posti- ja käyntiosoite**PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
KuopioSÄDESAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
KuopioALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
KuopioJULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
KuopioKUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Viestitkatu 1-3
KuopioVaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

21.8.2019

- 4) Esityksen mukaan "Asiantuntijaryhmä vastaisi yhtenäisistä linjauksista lausunnon antamisessa käytettävissä olevien yhtenäisten hoidon perusteiden mukaisesti. Lausunnon laatimiseen voi osallistua useampi asiantuntijaryhmään kuuluva lääkäri." Pääasiassa lausuntoja käytännössä antaisivat yksittäiset jäsenet itsenäisesti, vaikka ympärille perustetaan asiantuntijaryhmä. Käytännössä kyse on siis vain asiantuntijaryhmästä, jossa Pohjois-Savon SHP toimii lausuntopyyntöjen jakelijana sen lisäksi, että sen asiantuntijat antavat lausuntoja. Jos lausunnon antamiseen osallistuu useampi lausunnonantaja, se monimutkaistaa prosessia huomattavasti. Toki tarpeen mukaan voinee neuvotella muidenkin asiantuntijoiden kanssa ja ryhmässä pohtia yhteisiä lausunto kriteerejä.
- 5) Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa s. 21 kuvataan PSSHP:lle toiminnan hallinnoinnista ja koordinoinnista syntyviä kustannuksia. Pykälän 2 momentin mukaan korvauksen määrä perustuu "... sekä lausuntopyyntöjen ja lausuntojen hallinnointiin." Perustelujen (s. 20) mukaan korvauksen euromäärästä on tarkoitus säätää asetuksella ja sen suuruudeksi on arvioitu noin 800 euroa suppeasta lausunnosta ja 1500 euroa laajasta lausunnosta.

Jos lausuntokohtaisella korvauksella on tarkoitus kattaa myös PSSHP:n hallinnointikulut, korvaustaso olisi riittämätön. Näillä korvauksilla tarkoitettaneen asiantuntioille/ eri yo-sairaanhoitopiireille lausunnoista maksettavia korvauksia. Nykyiset korvaukset, esim. asiantuntijalle maksettava 500 €, ei ole houkuttellut asiantuntijoita antamaan lausuntoja eikä vapaaehtoisia ole löytynyt. Kun lausuntojen antamien on laissa säädetty yliopistosairaaloiden velvollisuus, on selvää että, jotta työntekijöitä voidaan velvoittaa antamaan asiantuntijalausuntoja, lausunnon valmisteluun täytyy vartata perustyöaika. Siitä koituu sairaanhoitopiirille kustannuksia siitä, että asiantuntijat (ensisijaisesti kokeneita ja verkostoituneita klinikkoja) ovat poissa tuottavasta potilastyöstä (mikä on sairaalan lakisääteinen perustehtävä). Jos pyydettyjen lausuntojen määrä osoittautuu huomattavaksi, nämä välilliset kustannukset saattavat olla hyvin merkittäviä.

Sama koskee asiantuntijana toimimista oikeudessa ja siihen valmistautumista. Verrattuna asianajajien tuntipalkkioihin, esitetty korvaus on vaatimaton, jos sillä on tarkoitus korvata myös sairaalan ansiomenetyksiä asiantuntijan ollessa poissa klinisistä töistä. Valmistelukorvauksen ja oikeudenistuntoon osallistumisen korvausta tulee vielä tarkentaa.

Koordinointitehtävistä koituvat kustannukset, joita on esim. pyyntöjen hallinnointi ja asiantuntijoiden etsiminen, asiantuntijaverkoston luominen ja ylläpitäminen sekä lausuntojen hallinnointi ja korvausten maksaminen, vaatii arviolta vähintään 10-20% erikoislääkärin työpanoksen ja vähintään 50 % sihteerin työpanoksen. Jos lausuntojen pyytäminen lain

LaskutusosoitePOHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 3036
70090 MONETRA**Posti- ja käyntiosoite**PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
KuopioSÄDESAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
KuopioALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
KuopioJULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
KuopioKUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Viestikatu 1-3
KuopioVaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

21.8.2019

muutoksen jälkeen varmasti kasvaa ja on hyvin todennäköistä, että e.m. arvio on alimitoitettu pitkällä tähtäyksellä. Todellinen tarve tulee asettumaan 40-50 prosentin tuntumaan.

Korvausperusteiden pitää olla toimintaan oikein suhteutettuja. Koordinointilääkärin ja sihteerin tehtävät eivät ole järjestettävissä lausuntokohteisesti, vaan edellyttävät pysyvää resurssia, mielestäni ne tulee korvata lausunnoista erillisellä korvauksella. Jos taas myös hallintokustannukset liitetään lausuntokohtaiseen korvaukseen, korvausten tason tulee olla huomattavasti suurempia.

Pohjois-Savon SHP:n tehtäviä on kuvattu perusteluissa (s.21, ensimmäinen kappale), jotka ovat lähinnä teknisiä. Toisaalta asiantuntijaryhmästä on perusteluissa (s.19) kerrottu, että asiantuntijaryhmä vastaisi yhtenäisistä linjauksista lausuntojen antamisessa käytettävissä olevien yhtenäisten hoidon perusteiden mukaisesti. Kun erikoisaloja on mainittu neljä, linjaukset tehdään erikoisaloittain. Tästä seuraa se, että käytännössä Pohjois-Savon SHP:lle voi tulla enemmän tosiasiallisia tehtäviä esim. toiminnan käynnistäminen, kokoustaminen jne., jota tästä todennäköisesti seuraa ainakin lyhyellä aikavälillä.

Lain perusteluissa todetaan, että korvauksista ja niiden euromääristä säädetään tarkemmin STM:n asetuksella (pykäläluonnoksen 2 momentti). Lain perusteluissa olevat euromäärät eivät ole sitovia, mutta voivat olla itseään toteuttavia, joten esitän, että korvausperusteet tulisi käydä vielä perusteellisesti läpi ennen euromäärien kirjaamista perusteluihin tai kirjata ne ainoastaan STM asetukseen, jota voi olla tarvittaessa helpompi muuttaa. Tämä voisi olla järkevää tilanteessa, jossa lausuntojen lopullinen kysyntä ja niistä aiheutuneet todelliset kustannukset ovat epävarmasti arvioitavissa.

Mielestäni STM asetusta valmistellessa tulee nämä korvausasiat ja niihin liittyvät erilaiset toimintamallit käydä perusteellisesti läpi ainakin Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa mutta mieluiten yhdessä muiden yliopistosairaanhoitopiirein kanssa, jotta voidaan saavuttaa yhteisymmärrys korvauksista ja käytännöistä yo-sairaaloiden kesken.

- 6) Miten Pohjois-Savon SHP:lle jäävät hallinnointikulut erotetaan maksutilanteessa käytännössä päältä, jos ehdotuksen mukaan (s. 20) sairaanhoitopiiri maksaa korvaukset lausuntoja laativille asiantuntijalääkäreille. Perusteluissa mainitaan yleisesti korvausten maksamisesta asiantuntijalääkäreille "toiminnasta tehtyjen sopimusten mukaisesti". Sovitaanko tarkemmin sairaanhoitopiirien välillä? Jos tarkoitus on sopia sairaanhoitopiirien välillä, perusteluissa tulisi mainita tämän. Vrt. myös edellä.

LaskutusosoitePOHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 3036
70090 MONETRA**Posti- ja käyntiosoite**PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
KuopioSÄDESAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
KuopioALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
KuopioJULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
KuopioKUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Viestikatu 1-3
KuopioVaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

21.8.2019

- 7) Kustannus asiantuntijalausunnoista maksetaan Pohjois-Savon SHP:lle ehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan siirtymäaikana 2020 ja 2021 kahdesti vuodessa, jonka jälkeen kerran vuodessa (pykälän 3 momentti). Asiantuntijoille lausunnoista maksetaan juoksevasti, joten Pohjois-Savon SSHP saa maksamansa palkkiot jälkikäteen (s.16), joka huomiona. Esitän, että kustannukset korvattaisiin Pohjois-Savon SHP:lle myös siirtymäajan jälkeen kaksi kertaa vuodessa, jos AV:lle sen aiheuttama työmäärä on vähäinen (s. 21) ja vuosisumma on luokkaa 0,5 miljoonaa euroa (arvioitu v. 2020 talousarvioesityksessä, s. 16). Sairaalan taloushallinnan kannalta voi olla ongelmallista, jos alkuvuonna syntyneistä kustannuksista saadaan korvaus esim. vasta seuraavan vuoden kesällä.
- 8) Jos asiantuntijaryhmän ja yliopistosairaalan ulkopuolisia asiantuntijoita on mahdollista käyttää silloin, kun kyse on muista erikoisaloista kuin niistä, joista on nimetty asiantuntija asiantuntijaryhmässä, oikeuttaako säännös ehdotetussa muodossaan salassapidettävien terveydentilatiotojen luovuttamiseen asiantuntijaryhmän ulkopuolisille asiantuntijoille? Tämä pitäisi myös kirjoittaa lakiin, muutoin tarvittaneen aina asianosaisen kirjallinen suostumus.
- 9) Pykäläluonnos:
- Ehdotetun pykälän 1 momentissa on muutama kirjoitusvirhe. Ensimmäisen virkkeen mukaan ” ... pyytämien lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen ja antamisesta .. ” (ylimääräinen ja-sana). Lisäksi ”... kaikista yliopistolista sairaalaa .. ” (pitäisi olla yliopistollista sairaalaa).

Antti Hedman
johtajaylilääkäri
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri